

TRANSFORMACE, PROSPERITA A BEZPEČNOST V MULTILATERÁLNÍM RÁMCI: KONCEPCE ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY 2011-2017

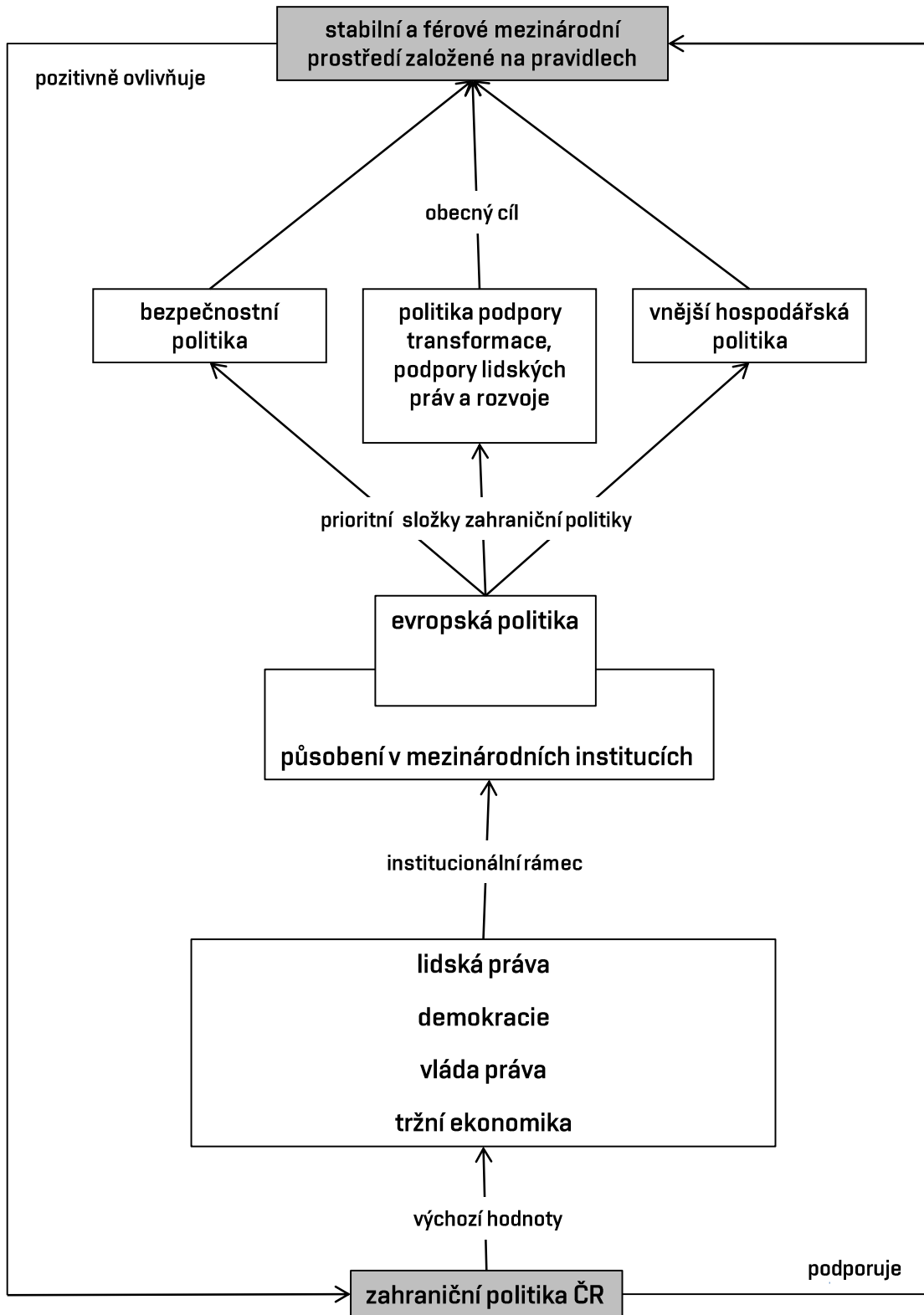

**Asociace
pro mezinárodní
otázky**
Association
for International
Affairs

INSTITUT PRO EVROPSKOU POLITIKU
EUROPEUM
INSTITUTE FOR EUROPEAN POLICY

Schéma: Koncepce české zahraniční politiky 2011-2017

PŘEDMLUVA

Mezinárodní prostředí se neustále mění. Dvě dekády po konci studené války probíhá intenzivní politická a odborná debata o transformaci mezinárodního systému, která je charakterizována především poklesem vlivu Západu a vzestupem aktérů mimo euroatlantický prostor. Tato debata je zasazena do kontextu pokračující ekonomické a stále zjevnější sociální a bezpečnostní globalizace, která přináší dříve netušené příležitosti, stejně jako nové, dosud nepoznané hrozby.

V tomto historickém momentu, který bude možná zpětně vnímán jako zásadní předěl v podobě mezinárodního systému, hledá Česká republika novou zahraničněpolitickou koncepci. Kromě práce na oficiálním dokumentu se tím otevírá prostor pro širší veřejnou diskusi o žádoucím směřování naší zahraniční politiky. Nutí nás současná situace zásadně přehodnotit její dosavadní východiska a realizaci v praxi? A pokud ano, kterým směrem se má naše země ubírat?

Asociace pro mezinárodní otázky a Institut pro evropskou politiku EUROPEUM se pokusily formulovat vlastní koncepci zahraniční politiky České republiky pro následující období. Náš text nemá ambici suplovat práci týmu pracujícího na oficiálním dokumentu. Jeho cílem je probudit odbornou debatu a představit vizi, jež podle nás stojí za veřejnou obhajobu. Vizi, která obsahuje zamyšlení nad tím, co je pro českou zahraniční politiku žádoucí, správné a výhodné. Nepřicházíme s hotovým řešením. Nabízíme seriózní podnět k další diskusi, která je příliš důležitá na to, aby probíhala pouze za zavřenými dveřmi.

Tomáš Karásek,

Editor

PREAMBULE

Česká republika je stabilní, demokratickou, ekonomicky a sociálně vyspělou zemí s historicky bezprecedentní mírou zajištění svého mezinárodního postavení a vnější bezpečnosti. Tato situace je výsledkem souhry mnoha faktorů na celosvětové, evropské i regionální úrovni, stejně jako vlastního úsilí českého státu a jeho občanů. Jejich společným rysem je globální rozšíření demokracie, vlády práva, principu ochrany základních lidských práv a svobodné tržní ekonomiky. Etablování a další rozšíření těchto principů je pro Českou republiku nanejvýš žádoucí, protože jde o nejefektivnější nástroj dlouhodobého zajištění stability, bezpečnosti a prosperity.

Český stát nemusí v současnosti vynakládat enormní úsilí na zajištění svého přežití či vyrovnání se s životními ekonomickými výzvami. Naše země má dostatečný prostor pro to, aby její zahraniční politika ve zvýšené míře reflektovala nejen pragmatické zájmy, ale také hodnotová východiska, jež po pádu komunistického režimu přijala česká společnost za svá. Z tohoto důvodu tvoří podstatnou součást českého zahraničního působení i politika podpory lidských práv, transformačních procesů a rozvoje.

ČÁST I

TRANSFORMACE, PROSPERITA, BEZPEČNOST: ČESKÉ ZAHRANIČNÍ PRIORITY V SOUČASNÉM MEZINÁRODNÍM SYSTÉMU

Hodnoty jako národní zájem: východiska a obecné cíle české zahraniční politiky

Mezinárodní postavení České republiky a možnosti realizace její zahraniční politiky jsou závislé na podobě mezinárodního systému na všech jeho úrovních. Jednou z hlavních výzev, s nimiž se budeme muset ve střednědobém výhledu vyrovnat, je růst mocenského potenciálu a vlivu aktérů mimo euroatlantický region, který by mohl omezit prostor, v němž se naše země jako mezinárodní aktér aktivně angažuje. Česká republika nechce a ani nemůže takovým změnám bránit. Primárním českým zájmem je však přispět k vývoji takového mezinárodního řádu, který bude respektovat oprávněné zájmy všech svých účastníků, včetně základních práv, svobod a bezpečnosti jednotlivců.

Primárním českým zájmem je přispět k vývoji takového mezinárodního řádu, který bude respektovat oprávněné zájmy všech svých účastníků, včetně základních práv, svobod a bezpečnosti jednotlivců.

Česká republika se hlásí k zásadám mezinárodního práva, zejména k principům mírové koexistence a svrchované rovnosti. Současně je přesvědčena, že tyto zásady nemají být překážkou pro prosazování principů dobrého vládnutí a lidské bezpečnosti.

Česká republika uznává přínos multilaterálního postupu v mezinárodních vztazích a usiluje o to, aby mezinárodní spolupráce byla co nejefektivnější. Snaží se být transparentním, předvídatelným a spolehlivým spoluhráčem pro své partnery. Za hlavního garanta institucionalizované spolupráce mezi státy považujeme Organizaci spojených národů, která se současně prostřednictvím „odpovědnosti chránit“ přihlásila k ochraně práv jednotlivce.

Snaha o co nejefektivnější prosazování svých zájmů a sdílených hodnot je hlavním důvodem

členství České republiky v Evropské unii a Organizaci Severoatlantické smlouvy, jejichž funkčnost a akceschopnost zůstává prioritou české zahraniční politiky. Máme trvalý zájem na tom, aby spolupráce mezi těmito dvěma organizacemi byla maximálně účinná.

K efektivitě české zahraniční politiky a posílení postavení země v mezinárodním systému přispívají i mimořádně kvalitní, bezproblémové a oboustranně výhodné vztahy se sousedy a ostatními partnery ve střední Evropě. Je v bytostném zájmu ČR, aby regionální rámec dobré spolupráce a funkčních partnerství zůstal do budoucna zachován.

Obecným cílem české zahraniční politiky je přispět k tvorbě bezpečnějšího, bohatšího, navzájem propojenějšího a vzdělanějšího světa, v němž budou respektovány principy dobrého vládnutí a lidské bezpečnosti.

Česká republika usiluje o vedení zahraniční politiky, která je hodnotově podmíněná, otevřená novým impulzům a flexibilní ve své realizaci. Kromě uplatňování specifických národních zájmů je jejím cílem prosazovat vlastními silami a ve spolupráci s partnery takové kroky, které povedou ke stále hlubšímu zakotvení a dalšímu rozšíření principů lidských práv, demokracie, vlády práva a tržní

ekonomiky. Obecným cílem české zahraniční politiky je přispět k tvorbě bezpečnějšího, bohatšího, navzájem propojenějšího a vzdělanějšího světa, v němž budou respektovány principy dobrého vládnutí a lidské bezpečnosti. Rozvoj tímto směrem je nejlepším způsobem zajištění základních českých zájmů a potřeb.

Česká republika mimořádně profituje z liberálního ekonomického prostředí a ze zapojení do procesů ekonomické globalizace. Mezi její hlavní cíle patří snaha toto prostředí udržovat, kultivovat a dále rozvíjet. Naše otevřená ekonomika je závislá na takovém nastavení mezinárodních podmínek, které umožňuje nerušenou směnu zboží a služeb a volnou cirkulaci kapitálu, zejména v podobě dlouhodobých investic. Výraznou konkurenční výhodou je v tomto ohledu členství v Evropské unii a jejím jednotném trhu, jehož správné fungování je nejlepší prvotní garancí proti protekcionistickým tendencím a snahám o omezování svobodného mezinárodního obchodu.

Bezpečnostní prostředí, v němž se Česká republika nachází, je stále více charakterizováno nestátními hrozbami a procesy, jako je organizovaný zločin, terorismus nebo ilegální migrace. Zvládnání těchto hrozeb není možné bez efektivní spolupráce s ostatními státy. Pro Českou republiku je v tomto ohledu klíčová bezpečnostní dimenze Evropské unie, aktivity NATO a úzká spolupráce se sousedy.

Českou zahraniční politiku nevyhnutelně ovlivňují i další globální procesy, jako je rostoucí informační propojenost nebo globální změny klimatu. Ve spolupráci se svými spojenci a dalšími partnery a v souladu se svými zájmy se Česká republika bude zapojovat do mezinárodních snah o řešení výzev, které z těchto procesů vyplývají.

Lidská práva, transformace a rozvoj jako cíl a prostředek

Podpora lidských práv a transformační spolupráce je vlajkovou lodí české zahraniční politiky. Česká republika si je vědoma své historické zkušenosti s totalitními režimy 20. století a cítí odpovědnost za zachování naděje na demokratickou budoucnost těch zemí, v nichž jsou dnes porušována lidská práva a základní svobody, mařeny lidské životy a ignorovány demokratické principy.

Transformační spolupráce se opírá nejen o dlouholetý široký konsensus demokratických parlamentních stran, ale také o úspěšnou činnost nevládního sektoru, který efektivně pracuje v cílových zemích a přispívá tak i ke zlepšování obrazu ČR. Dobrá komunikace ministerstva zahraničních věcí (včetně zastupitelských úřadů v cílových zemích) s nevládními organizacemi je proto určující pro úspěch těchto iniciativ, stejně tak jako zachování současné úrovně jejího financování.

Cílem transformační spolupráce je posilování struktur občanské společnosti, rozvoj dobrého vládnutí, výchova k občanství, ochrana svobody médií a podpora těch, kteří bojují za lidská a občanská práva a demokracii. Tyto principy hájíme na půdě EU, OSN, Rady Evropy, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, Visegrádské skupiny a dalších mezinárodních organizací a svůj postup aktivně koordinujeme s našimi partnery.

Postupné rozšiřování principu ochrany lidských práv a demokratického způsobu vlády je nejen morálním závazkem, ale také výsostným zájmem České republiky. Jejich podpora vede k rozvoji mezinárodního prostředí, které je bezpečnější i příznivější z hlediska našich ekonomických zájmů.

Nutností je udržení harmonie mezi podporou lidských práv a demokratizace, zajištěním bezpečnosti a vnější hospodářskou politikou. V konkrétních situacích bude mít proto transformační politika různou podobu a intenzitu, její zásady však budou přítomny ve vztahu ke všem zemím, které nedosáhly demokratické úrovně vládnutí a uznávaných standardů ochrany lidských práv. Největší část transformační pomoci Česká republika logicky vyčleňuje pro ty země, kde může být její působení nejúčinnější a jejichž vývoj má přímý dopad na ČR a Evropskou unii.

Nutností je udržení harmonie mezi podporou lidských práv a demokratizace, zajištěním bezpečnosti a vnější hospodářskou politikou.

Rozvojová pomoc je výrazem přihlášení se k odpovědnosti za lepší budoucnost nejchudších zemí světa. Výběr cílových zemí musí být přiměřený možnostem státního rozpočtu. Je nutné se soustředit na malý počet států, v nichž lze dopad projektů financovaných ČR objektivně měřit a vyhodnocovat. Jejich výběr budeme koordinovat s partnery v EU.

Rozvojová pomoc je také důležitou součástí české bezpečnostní politiky, a to jak ve specifických případech cílené pomoci v konfliktních a postkonfliktních oblastech, tak jako nástroj stabilizace a prevence konfliktů. Česká republika se hlásí principu rozvoje skrze podporu ekonomického růstu a zapojení do mezinárodního obchodu. Při zachování principu pomoci potřebným je rozvojová pomoc také nástrojem podpory vnějších ekonomických zájmů ČR.

ČR v globální ekonomice: příležitosti a výzvy

Česká republika je plně zapojena do procesů hospodářské globalizace. Jako otevřená, obchodně orientovaná ekonomika má eminentní zájem na udržení a prohloubení liberalizace ekonomické výměny v regionálním i celosvětovém měřítku. Základní hybnou silou její hospodářské přítomnosti v zahraničí jsou aktivity podnikatelských subjektů sídlících na českém území.

Dlouhodobým cílem české ekonomické diplomacie je podpora takových regulačních mechanismů, které vytvářejí bezpečné, férové a stabilní prostředí pro podnikání, obchod a investice. Vedle toho se Česká republika snaží prosazovat co nejvýhodnější podmínky pro zahraniční působení českých firem a podniků. Z krátkodobého a střednědobého hlediska jde zejména o zajištění nezbytné politické podpory českých subjektů v těch zemích, kde to místní podnikatelské prostředí vyžaduje, tedy zejména na nerozvinutých nebo nově se objevujících trzích.

Česká republika podporuje cíl maximální liberalizace světového obchodu, kterou chápe také jako základní a neúčinnější cestu k zajištění rozvoje, prosperity a bezpečnosti pro všechny země, které se zapojují do globalizačního procesu. Z tohoto důvodu ČR souhlasí s nutností nově vyjednat podmínky fungování Světové obchodní organizace tak, aby reflektovaly legitimní potřeby rozvojových a rozvíjejících se zemí. Na evropské i globální úrovni se Česká republika rozhodně staví proti protekcionismu a bude nadále zdůrazňovat prospěšnost volného obchodu a svobodných

investičních aktivit podléhajícím jen nezbytné, jasně formulované a vymahatelné právní regulaci.

Energetická bezpečnost je neopomenutelnou součástí zahraniční politiky České republiky. Ministerstvo zahraničí České republiky přispívá svojí činností k naplňování a realizaci cílů v oblasti energetické bezpečnosti definovaných státní energetickou koncepcí.

Míra zajištění energetické bezpečnosti ČR je v současné době uspokojivá. V budoucnu však bude Česká republika čelit nárůstu své importní závislosti, a proto se musí snažit využít současné situace k posílení svého postavení ve vztahu k producentům. Součástí realizace tohoto cíle je spolupráce na úrovni Evropské unie, Visegrádské skupiny a dalších mezinárodních organizací, stejně jako bilaterální vztahy k exportním zemím. Jedním z cílů České republiky v oblasti vnější energetické politiky je zlepšení komunikace a efektivnější výměna informací mezi EU a klíčovými dodavateli energetických surovin.

Současné bezpečnostní prostředí: dominance lidské bezpečnosti

Současné bezpečnostní výzvy, jimž Česká republika čelí, jsou převážně nestátní povahy. Za nejvýznamnější z nich je třeba pokládat organizovaný zločin spojený s nelegální migrací. Stejně jako v případě terorismu jde o problém, k jehož řešení je nezbytná úzká spolupráce se sousedními zeměmi, ostatními členy Evropské unie (kde bezpečnost České republiky úzce souvisí s ochranou schengenského prostoru) a zeměmi, v nichž mají tyto hrozby svůj původ.

Bezpečnostní politika České republiky je určována nejen jejími specifickými zájmy, ale také solidaritou se spojenci v NATO a EU. NATO je primárním kolektivním nástrojem, skrze nějž Česká republika realizuje svou bezpečnostní a obrannou politiku. Prostřednictvím Evropské unie se České republice nabízí možnost spojit obranu svých bezpečnostních zájmů s ovlivňováním zahraničněpolitických priorit širšího společenství, usilujícího o koordinovaný postup na globální úrovni. Česká republika podporuje partnerství NATO a EU, které by mělo být vedeno snahou o maximální efektivitu a respektováním specifik, předností a nabytých zkušeností obou organizací.

Bezpečnostní zájmy České republiky se úzce prolínají s její rozvojovou politikou a s politikou podpory lidských práv.

Prostřednictvím NATO a EU se Česká republika aktivně zapojuje do řešení bezpečnostních problémů, které se dotýkají euroatlantického společenství jako celku, zejména v rámci operací krizového managementu. Reflektuje přitom zkušenosti nabyté v operacích NATO a EU na Balkáně a na Středním východě. Hlavním důrazem aliančních a unijních operací za hranicemi

euroatlantického prostoru musí být, kromě obrany proti společným hrozbám, také snaha zajistit lidskou bezpečnost. Bezpečnostní zájmy České republiky se úzce prolínají s její rozvojovou politikou a s politikou podpory lidských práv.

Česká republika podporuje činnost Mezinárodního trestního soudu jako garanta mezinárodních snah o potrestání nejzávažnějších případů porušování základních lidských práv. Česká republika se rovněž hodlá zapojit do činnosti Human Security Network a Svěreneckého fondu OSN pro lidskou bezpečnost.

Skrze členství v NATO a Evropské unii se Česká republika podílí na zvládání dalších bezpečnostních výzev, jako je boj proti šíření zbraní hromadného ničení, úsilí o omezení zbrojení a odzbrojení nebo obrana proti kyberterorismu. Ve všech těchto oblastech je hlavní prioritou České republiky přispět svým dílem k nalezení akceschopného a trvalého konsensu na půdě obou organizací.

Multilateralismus jako základní nástroj zahraniční politiky ČR

Česká republika se plně hlásí k principu efektivního multilateralismu, formulovanému v Evropské bezpečnostní strategii 2003. Jako středně velký stát si je vědoma nezbytnosti mezinárodní spolupráce pro prosazování svých zájmů a hodnot. Mezinárodní instituce jsou nejen prostředkem k realizaci národních zájmů, ale jejich funkčnost a akceschopnost je pro českou zahraniční politiku cílem sama o sobě.

Za institucionální svorník mezinárodní spolupráce a hlavního garanta mezinárodní bezpečnosti považuje Česká republika Organizaci spojených národů. ČR bude v rámci OSN podporovat takové aktivity a politiky, které přispívají k posílení konceptu lidské bezpečnosti, ochraně lidských práv, rozšiřování principů demokracie a dobrého vládnutí a k ekonomickému i sociálnímu rozvoji.

Mezinárodní instituce jsou nejen prostředkem k realizaci národních zájmů, ale jejich funkčnost a akceschopnost je pro českou zahraniční politiku cílem sama o sobě.

Česká republika podporuje úsilí o reformu OSN a v rámci probíhající debaty bude usilovat o získání křesla stálého člena pro Evropskou unii, která by na této pozici měla nahradit stávající zastoupení Francie a Velké Británie. Počet stálých členů Rady bezpečnosti by měl být rozšířen, s cílem vyvážit vliv světových regionů a států s ohledem na jejich váhu v mezinárodních vztazích. Česká republika věří, že férovější zastoupení v Radě bezpečnosti OSN přispěje k lepšímu fungování mezinárodního systému jako celku.

Organizace Severoatlantické smlouvy není pro Českou republiku pouze hlavním garantem její vnější bezpečnosti, ale stejně tak prostředkem k udržování životaschopné a funkční transatlantické vazby. Česká republika plně podporuje tři hlavní mise NATO vyhlášené Strategickou koncepcí v listopadu 2010 a bude nadále prosazovat aktivní politiku Aliance mimo její vlastní území. ČR bude prosazovat, aby NATO na úrovni Severoatlantické rady pravidelně provádělo komplexní hodnocení strukturálních změn v mezinárodním prostředí, které by mohly zásadně ovlivnit bezpečnostní situaci členských států.

Dalšími zásadními mezinárodními organizacemi jsou pro Českou republiku Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě jako důležitý instrument prevence konfliktů na evropském kontinentu; Světová obchodní organizace jako základní rámec liberalizace a globální regulace mezinárodního obchodu; Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj jako spolehlivý zdroj nestranné ekonomické analýzy; a Visegrádská skupina jako klíčový nástroj koordinace politických postojů středoevropských států.

Česko v EU: obhajoba národních zájmů a konstruktivní spolupráce

Evropská unie není pro ČR pouze jednou z mnoha mezinárodních organizací, ale také politickým společenstvím, na jehož chodu se český stát i jeho občané aktivně podílejí. Česká republika se vstupem jako člen EU přihlásila k hodnotám vlastním západní civilizaci a zároveň se stala součástí geopolitického bloku, který má rostoucí ambice prosazovat se jako svěbytný a samostatný aktér na globální úrovni. Unie je dnes postavena před otázkou, jaké společné zájmy má prosazovat a zda jsou její nástroje účinné. Za této nevyjasněné situace se stává poměrně křehkou a zranitelnou vnitřními desintegračními vlivy, často pramenícími z prosazování partikulárních národních zájmů na úkor zájmů celku.

Česká republika nemůže ignorovat skutečnost, že každý členský stát hájí na půdě Evropské unie

v první řadě své vlastní zájmy, a bude dbát na to, aby i její potřeby byly v rámci EU zohledněny a respektovány. Bude tak ovšem činit zodpovědně a konstruktivně. Přitažlivost evropského modelu integrace spočívá mimo jiné ve vysoké kultuře vzájemných vztahů a vyjednávání. Kultivace vztahů s ostatními členy EU a jejich povýšení na jednu ze zásadních priorit zahraniční politiky ČR je nezbytnou podmínkou pro aplikaci konstruktivního přístupu při prosazování vlastních zájmů, které stále více konvergují se zájmy EU jako celku.

V institucionálních otázkách se bude Česká republika zasazovat o co největší nezávislost Evropské komise. Silná Komise přistupuje ke všem zemím rovněji, než kdyby se díky své slabosti dostala pod tlak velkých členských států. S Evropskou komisí má navíc ČR řadu společných cílů, jako je pokračující rozšiřování EU nebo hospodářské sblížení členských států.

Evropská unie není pro ČR pouze jednou z mnoha mezinárodních organizací, ale také politickým společenstvím, na jehož chodu se český stát i jeho občané aktivně podílejí.

K případným revizím primárního práva bude ČR přistupovat flexibilně a podpoří je, budou-li v jejím zájmu či v zájmu Unie. Budeme posilovat spolupráci a mechanismy koordinace pozic se státy s podobnými prioritami v konkrétních oblastech. Klíčová je především spolupráce se zeměmi Visegrádské skupiny, dalšími státy východního rozšiřování a Německem. Náš přístup k hledání partnerů však bude flexibilní v závislosti na konkrétní oblasti politiky. ČR odmítá logiku trvalých bloků uvnitř EU.

Ekonomická konvergence je pro Českou republiku, která nadále patří mezi chudší členské státy, jednou z priorit. Proaktivní přístup v této oblasti zahrnuje především snahu o schválení velkorysého víceletého rozpočtového rámce EU, cíleného především na politiku soudržnosti, odmítání protekcionistických snah v rámci jednotného trhu a naopak jeho další liberalizace prostřednictvím finalizace čtyř svobod.

ČR odmítá snahy o vícerychlostní integraci, neboť by se vzhledem ke své relativně slabší ekonomické a politické pozici a neúčasti ve třetí fázi hospodářské a měnové unie mohla ocitnout ve skupině druhořadých zemí. Při rozhodování o přijetí společné měny proto bude ČR brát v úvahu nejen ekonomické, ale také politické přínosy tohoto kroku, respektive možné negativní důsledky dlouhodobého přetrvávání mimo eurozónu. Chceme se rovněž aktivně podílet na hledání řešení pro dlouhodobou stabilizaci eurozóny, včetně předcházení krizí podobných té z roku 2010.

Česká republika věnuje mimořádnou pozornost současným procesům v rámci evropské energetické politiky. Aktivně se zapojuje do vytváření transparentního, účinného a vzájemně propojeného vnitřního energetického trhu, včetně trhu s plynem a elektřinou, který je nutnou podmínkou k zajištění bezpečných a udržitelných dodávek energie. Budeme podporovat snahy EU o diverzifikaci zdrojů i dodavatelů, budování nových přepravních tras a posilování energetického dialogu s producenty zemí. Společná energetická politika EU je pro nás do budoucna nejjistější pojištěním proti možnému tlaku ze strany dominantních dodavatelů energetických surovin.

Vytvoření Evropské služby pro vnější činnost představuje pro ČR šanci, jak zanechat otisk v rámci vnější politiky EU prostřednictvím promyšleného a důsledného prosazování kvalitních českých kandidátů. Umístění některého z nich na pozici vedoucího zastoupení EU v zemích klíčových pro českou zahraniční politiku (Balkán, země Východního partnerství) je pro ČR důležitou střednědobou prioritou.

Další rozšiřování EU patří mezi naše trvalé strategické priority. Pro úspěšné pokračování tohoto procesu klade ČR důraz na jeho důvěryhodnost na straně EU i kandidátských zemí. Její podstatou je důsledné vyžadování splnění existujících kritérií ze strany uchazečů (princip kondicionality) a současně odmítnutí formulování dodatečných požadavků. Česká republika bude i nadále aktivně podporovat kandidátské země v jejich reformním úsilí, zejména prostřednictvím přenosu českých

zkušeností z transformačního a přístupového procesu, a to jak na politické úrovni, tak snahou o zapojení občanské společnosti.

Zvláštní důraz klade Česká republika na integraci zemí západního Balkánu vzhledem k historickým, kulturním a politickým vazbám na tento region a kvůli jeho strategické důležitosti pro evropskou bezpečnost. ČR podporuje aktivní angažovanost Evropské unie v nejkomplicovanějších zemích regionu – Bosně a Hercegovině a Kosovu. Ve své politice zohledníme zkušenosti z práce ve Visegrádské skupině, které chceme aktivně využít jako inspirační zdroj pro regionální spolupráci na Balkáně.

Další rozšiřování EU patří mezi naše trvalé strategické priority. Klademe zvláštní důraz na integraci zemí západního Balkánu a podporujeme členství Turecka.

Česká republika souhlasí s členstvím Turecka v Evropské unii s ohledem na jeho geopolitickou důležitost, rostoucí ekonomický potenciál a význam pro zvýšení energetické bezpečnosti EU. V dlouhodobém horizontu podporujeme členství zemí Východního partnerství, pokud o ně tyto země projeví zájem. Ve střednědobém horizontu hodláme plně využít příležitostí k jejich funkční integraci do vybraných evropských politik v rámci Evropské politiky sousedství a Východního partnerství.

ČÁST II

INSTITUCIONÁLNÍ INOVACE PRO LEPŠÍ ZAHRANIČNÍ POLITIKU

Tvorba a implementace zahraniční politiky: konsensus a flexibilita

Zajištění soudržnosti a předvídatelnosti zahraniční politiky bude stále akutnějším a významnějším úkolem, který bude od všech zúčastněných aktérů vyžadovat nezbytnou disciplínu a vůli ke kompromisům. Klíčovým orgánem pro formulaci zájmů a postojů ČR je vláda. Úkolem prezidenta ČR je reprezentovat stát v intencích vládou formulované a případně parlamentem schválené politiky, nikoliv vytvářet alternativní pozice. Z dlouhodobého hlediska je nezbytnou součástí efektivní zahraniční politiky existence elementárního konsensu mezi zúčastněnými domácími aktéry.

Hlavním orgánem realizujícím zahraniční politiku je Ministerstvo zahraničních věcí ČR. S ohledem na postupující propojenost domácí a zahraniční agendy však lze předpokládat, že stále větší roli ve formulaci i implementaci zahraniční politiky budou hrát i další ministerstva, zejména resorty průmyslu a obchodu, financí, vnitra, obrany, či životního prostředí.

Ministerstva a další instituce státní správy musí být připraveny vytvářet účelové, dočasné orgány umožňující efektivní horizontální koordinaci.

Česká republika se v budoucnu při formulaci i implementaci své zahraniční politiky bude muset vyrovnat s poptávkou po větší míře flexibility. Dotčená ministerstva a další instituce státní správy musí být připraveny vytvářet účelové, dočasné orgány umožňující efektivní horizontální koordinaci s minimální byrokratickou zátěží pro zvládnání specifických zahraničněpolitických výzev v oblasti bezpečnosti, transformace, rozvoje či ekonomiky. Klíčovým faktorem pro úspěšné zvládnutí takových úkolů bude zachování a předávání získaných zkušeností a procedurálního know-how.

Státní tajemník pro evropskou politiku

Pro efektivní prosazování českých zájmů v Evropské unii je nezbytné jasné rozdělení kompetencí mezi jednotlivé orgány státu. Cílem nesmí být pouhý kompromis mezi zájmy resortů, ale promyšlená, kontinuální a prosaditelná politika. Zásadní je v tomto ohledu vymezení pravomocí mezi Úřadem vlády a Ministerstvem zahraničních věcí ČR v koordinaci pozic pro jednání Rady EU, aby nedocházelo k překrývání úkolů, případně sporům. V neposlední řadě je důležité přesnější vymezení pravomocí prezidenta v evropské politice.

Současný stav, tedy existence vládního Výboru pro Evropskou unii, je dobrým základem. Formulování zájmů ČR, definování jejich postojů a přesná formulace rámových pozic pro jednání v orgánech Rady se musí odehrávat na meziresortní úrovni. Mediace střetů a přirozených odlišností v zájmech jednotlivých resortů předpokládá existenci neutrálního koordinátora, jímž nemůže být ministr zahraničních věcí. Praxe při dojednávání pozic ke konkrétním otázkám dovnitř i navenek vyžaduje osobu, která bude sekretariát Výboru, koordinátory a další odborné zázemí nejen řídit, ale i reprezentovat. Proto je potřebné současný stav přehodnotit a do čela „evropského útvaru“ na Úřadu vlády nominovat osobu s politickým mandátem, nejlépe na úrovni obdobné většině západoevropských zemí, tedy v postavení státního tajemníka.

Efektivnější ekonomická diplomacie

Stávající model ekonomické diplomacie je nevyhovující. Dualita v řízení obchodně ekonomické agendy musí být nahrazena efektivnějším a pružnějším mechanismem.

Obchodní diplomaté budou personálně i kompetenčně podřízeni Ministerstvu průmyslu a obchodu, přičemž jejich vztah k zastupitelskému úřadu by měl vycházet z fungujícího systému vojenské diplomacie ČR. Agentury CzechTrade a CzechInvest by měly být sloučeny, aby jejich zastoupení spolu s upravenou sítí obchodních úseků ambasad tvořily kompaktní systém. Prioritou musí být rozvíjející se trhy a země politicky a ekonomicky méně stabilní, kde je asistence státu nezbytná. Naopak trhy stabilní a zavedené, zejména v členských zemích OECD, jsou pro naše exportéry již přístupné.

ČÁST III

DYNAMICKÁ REAKCE NA BUDOUCÍ VÝZVY: MECHANISMY EVALUACE A NOVELIZACE

Na základě této koncepce připraví Ministerstvo zahraničních věcí ČR dvouleté akční plány zahraničněpolitických priorit, které budou obsahovat soubor krátkodobých cílů ve třech základních oblastech zahraniční politiky (transformace, ekonomika, bezpečnost), vymezení jejich vztahu k dlouhodobým cílům, prostředků k realizaci a indikátorů umožňujících sledovat jejich plnění.

Akční plány budou během přípravy konzultovány s ministerstvy a dalšími úřady, které se podílejí na naplňování záměrů české zahraniční politiky. Po finalizaci bude plán předložen vládě, která jej schválí svým usnesením jako závaznou směrnici pro českou zahraniční politiku v následujícím dvouletém období.

Na konci každého akčního plánu proběhne jeho hodnocení na základě předem stanovených indikátorů. V zájmu plnění záměrů veřejné diplomacie a s cílem zajištění maximální objektivity osloví Ministerstvo zahraničních věcí ČR zástupce akademických institucí, think tanků a dalších odborných pracovišť s nabídkou zapojení do evaluačního procesu. Jeho výsledky budou následně veřejně prezentovány a publikovány.

Nejpozději šest měsíců před koncem platnosti této koncepce ustaví ministr zahraničních věcí odbornou komisi pro její novelizaci, složenou z představitelů MZV, dalších ministerstev, zástupců Parlamentu ČR a nezávislých odborníků. Tato komise připraví komplexní zprávu, jejíž první část zhodnotí plnění cílů koncepce, včetně výsledků evaluačního procesu k jednotlivým akčním plánům. Ve druhé části zprávy představí komise návrh nové koncepce. Po jejím schválení ministrem zahraničních věcí připraví jeho úřad na základě doporučení nový koncepční dokument na následující období.

ASOCIACE PRO MEZINÁRODNÍ OTÁZKY

Asociace pro mezinárodní otázky je nevládní organizace, think-tank, založený za účelem vzdělávání a výzkumu v oblasti mezinárodních vztahů a české i evropské zahraniční a bezpečnostní politiky. Asociace již více než deset let otevírá otázky, které považuje za důležité diskutovat v českém prostředí, a vnáší do našeho veřejného prostoru nová témata z oblasti mezinárodních vztahů a zahraniční politiky.

Kontakt: (+420) 224 813 460, info@amo.cz

www.amo.cz

**Asociace
pro mezinárodní
otázky**
Association
for International
Affairs

INSTITUT PRO EVROPSKOU POLITIKU EUROPEUM

Institut pro evropskou politiku EUROPEUM je neziskový, nepolitický a nezávislý think-tank, který se zaměřuje na otázky evropské integrace. EUROPEUM má za cíl přispívat k dlouhodobému rozvoji demokracie, bezpečnosti, svobody a solidarity v Evropě a k aktivnímu vystupování České republiky v Evropské unii. EUROPEUM provádí výzkum, publikuje, organizuje vzdělávací aktivity a formuluje nové názory a stanoviska k vytváření domácí a evropské politiky.

Kontakt: (+420) 221 610 206, europeum@europeum.org

www.europeum.org

INSTITUT PRO EVROPSKOU POLITIKU

EUROPEUM

INSTITUTE FOR EUROPEAN POLICY

Editor:

Tomáš Karásek

Autoři:

Vladimír Bartovic, Antonín Berdych, Petr Binhac, Vít Dostál, Jakub Eberle, Tomáš Karásek, Ivana Karásková, David Král, Václav Nekvapil, Věra Řiháčková

Grafická úprava:

Zuzana Bartková

Vydali:

Asociace pro mezinárodní otázky
Institut pro evropskou politiku EUROPEUM

Leden 2011, Praha